

УДК: 339.347;
JEL A10 O30 O4

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2020.58.0.5805>

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ ОБОРОННИХ ГАЛУЗЕЙ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Іван Михасюк, Богданна Косович

Львівський національний університету імені Івана Франка,
пр. Свободи, 18, м. Львів, 79008, Україна
e-mail: mihasiukir@ukr.net, bogdanna_k@ukr.net

Анотація. Узагальнено ідеї розвитку інновацій в Україні, які в умовах збройних конфліктів скеровані, насамперед, на задоволення потреб армії, забезпечення експорту продукції військового призначення в інші країни, посилення боротьби з епідеміями, згладження негативних результатів можливої глобальної кризи, сприяння новітнім напрямам капіталовкладень, зростання довіри з боку інвесторів, покращення якості життя. Метою наукової праці є висвітлення: теоретичних основ інноваційного розвитку; значимості інновацій для української економіки; важливості та конкурентної переваги інноваційних продуктів в умовах збройних конфліктів; основних напрямків розвитку інноваційного продукту в сучасних реаліях. Методологічною базою проведеного дослідження слугує комплекс загальнонаукових та спеціально наукових методів, перш за все: методи аналізу і синтезу використано для вивчення ідей та існуючих позицій стосовно актуальних підходів до розвитку та компонентів інноваційної діяльності задля безпеки країни, метод комплексної діагностики – для вивчення стану конкурентних переваг інноваційних продуктів оборонних галузей в умовах збройних конфліктів. За результатами проведеного дослідження виділено низку основних політичних, соціальних та економічних чинників як складових інноваційної та конкурентної діяльності в сучасній Україні, покликаних забезпечити національну безпеку та успішний розвиток української держави. В статті визначено, що матеріальною основою інноваційних процесів задля забезпечення безпеки сучасної України слугують економічні гарантії, що потребують постійного розвитку. З'ясовано, що ідеологічним підґрунтям становлення вітчизняних інноваційних продуктів повинна бути тісна співпраця науки і бізнесу, загальнонаціональна ідея захисту і розвитку економічно сильної країни.

Ключові слова: конкурентоспроможність, інноваційний продукт, військово-промисловий комплекс, глобалізаційні виклики, розвиток науки.

Постановка проблеми. Воєнні дії в країні викликають об'єктивну необхідність в посиленні конкурентних переваг усіх сфер життя і, насамперед, у сфері ефективної інноваційної діяльності. В сучасних економічних системах вагомим значення набувають трансформації, спрямовані на розвиток інноваційної діяльності, що постає

як складна, здатна до самоорганізації система економічних відносин і взаємодій макроекономічного масштабу. Уряди розвинених країн приділяють все більшу увагу інституційному забезпеченню цих процесів з метою посилення економічної безпеки та лідируючих позицій національних економік. Зазначене актуалізує посилення уваги до інституційного розвитку інноваційної діяльності як важливого чинника модернізації економіки і суспільства, збільшення валового внутрішнього продукту, підвищення добробуту населення і, насамперед, забезпечення економічної безпеки країни та формування економічно сильної держави. Ці питання є особливо актуальними для економіки України на сучасному етапі російської агресії та виходячи з прагнення покращити свої позиції в світових рейтингах, що характеризують соціально-економічний та інноваційний розвиток. За цих обставин важливого значення набувають дослідження інноваційного продукту та забезпечення його конкурентоздатності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченням питань посилення інноваційної діяльності та її конкурентних переваг присвячені праці вчених О. Власюка, С. Вовканича, Б. Гаврилишина, А. Гальчинського, В. Гейця, В. Горбуліна, С. Кононенка, В. Куриляка, Є. Савельєва та багатьох інших науковців. Водночас постає необхідність розгляду посилення конкурентних переваг інноваційного продукту оборонних галузей саме в умовах збройного конфлікту.

Постановка завдання. З цією метою в межах нашого дослідження вважаємо за необхідне висвітлити: теоретичну основу інноваційного розвитку; значимість інновацій для української економіки; важливість та конкурентні переваги інноваційного продукту в умовах війни; визначити основні напрямки розвитку інноваційного продукту в сучасних реаліях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Посилення конкурентоспроможності інноваційного розвитку це, насамперед, розвиток науково-технічної революції, як результат науково-технічних відкриттів в результаті яких суспільство одержує принципово нову техніку і технології, що дає змогу підвищити продуктивність праці в десятки і сотні раз. Доповненням до науково-технічної революції служить науково-технічний прогрес, як результат винаходу – невеликої поправки до попереднього відкриття, що сприяє підвищенню продуктивності праці в межах декількох відсотків.

Інновації та об'єкти інтелектуальної власності є економічними рушіями сучасного світового господарства. Ці сектори є потужними двигунами для економічного зростання та процвітання не в конкретній країні, а в усьому світі. Сьогодні ми живемо та взаємодіємо в глобальній економіці, побудованій на інформаційних технологіях з метою отримання прибутку від результатів інтелектуальної діяльності як нематеріальної користі. Роль інтелектуальної власності в останні десятиліття змінилася через концентрацію економічного інтересу до нових знань [1, с.92].

Результати науково-технічної революції і науково-технічного прогресу в окремих випадках можуть негативно вплинути на біосферу, що обумовлює необхідність в тій чи іншій мірі нівелювати такий вплив. Кліматичні природні катаклізми стали причетними до присвячення ювілейного 50-го Всесвітнього економічного форуму в Давосі – питанням кліматичних проблем. Все це викликає необхідність подальшого прискорення розвитку інноваційної політики, зокрема і у питаннях охорони природи, покращення якості життя та суттєвого збільшення коштів на науку.

Виходячи із досвіду Ізраїлю до засобів забезпечення економічної безпеки країни під час воєнних конфліктів потрібно віднести, насамперед, ефективність управління державою, яке реалізується через політичні, соціальні та економічні функції.

Конкурентоспроможність інноваційного продукту в сучасних глобалізаційних умовах має дві ключові особливості, по-перше, жодна держава не може впоратися з глобальними викликами самостійно, оскільки проблеми стали занадто складними, і занадто багато гравців конкурують на міжнародній арені. По-друге, більшість націй зіткнулися зі схожими проблемами (від пандемічних хвороб до міжнародного тероризму) і почали усвідомлювати необхідності перетворення спільності інтересів у спільність дій [2, с.327].

Разом з формуванням спільних глобалізаційних цінностей не втрачає актуальності та впливу на розвиток економічних відносин – оборонний чинник. Сьогодні він працює у площині загально блокових військових стандартів і військової загрози. Це особливо Україна відчуває в останні роки, коли зазнала військової агресії й була об'єктивно змушена розвивати занедбаний ВПК.

Поряд зі здобутками в оборонній галузі, досягнутими за останні роки, залишаються серйозні проблеми, які потребують невідкладного вирішення. Насамперед, це стосується удосконалення системи управління оборонною галуззю, технологічного оновлення виробничої бази, удосконалення взаємодії між наукою і виробництвом, інтегрування у світову оборонно-промислову кооперацію та співробітництво, підготовки висококваліфікованих кадрів [2, с.332].

Сьогодні виокремлюється напрям, на який повинна бути у пріоритетному порядку зорієнтована нова стратегія соціально-економічного розвитку, зумовлена агресією Росії в Криму і на Сході України. Йдеться про розробку, вдосконалення і виробництво надсучасних видів зброї, яка спроможна забезпечити успішне протистояння в умовах ведення бойових дій. Це прискорює зростання кількості наукових і науково-технічних розробок у сфері воєнно-промислового комплексу України, а також виробництво засобів захисту наших воїнів.

Для інших галузей економіки сьогодні виникла необхідність у здійсненні політики політвекторності. Вона має передбачати, по-перше, фундаментальні дослідження, орієнтовані в перспективі на світове лідерство у певних сферах; по-друге, інноваційні заходи щодо виробництва зброї, якої потребує українська армія в умовах війни; по-третє, у найкоротший строк адаптацію наукових і науково-технічних досягнень ВПК в галузях, які виробляють продукцію загально виробничого й особистого споживання; по-четверте, нарощування вітчизняного експорту зброї та військової техніки на світовому ринку і створення на основі цього спеціальних фондів фінансування наукових ініціатив [3, с.86].

Основою розвитку економіки нового тисячоліття є, насамперед, система корпоративно-економічного глобалізму, глобального менеджменту, поява глобальних корпорацій, які підривають суверенітет держав. Насамперед це проявляється у вимогах до національних урядів запроваджувати дерегуляцію ринків. Це означає не що інше, як вимогу передати економічну владу держав глобальному капіталу. В цьому суть ідеології, стратегії й політики сучасних прихильників тотальної глобалізації. Деретуляція відкриває кожну національну економіку для міжнародного суперництва і глобальної конкуренції, ідентифікує її функціонування, значно послаблює і державну владу, і саму економіку, яка стає некерованою з внутрішнього центру.

Військово-економічна залежність від фінансової та техніко-технологічної безпеки, зумовлена рівнем розвитку військово-промислового комплексу, який повинен задовольняти потреби армії на рівні раціональної оборонної достатності і забезпечити експорт продукції військового призначення в інші країни світу, які включені до списку ООН як благонадійні. І, звичайно, продовольча безпека, яка

передбачає забезпечення наших захисників, населення країни високоякісними продуктами харчування, гарантувати достатнє харчування у разі стихійного лиха, епідемії, війни.

На думку О. Власюка, гібридна агресія передусім спрямована проти цінностей. Її мета – деморалізувати громадян, підірвати їхню лояльність, посіяти серед них зневіру й паніку, спричинивши у такий спосіб розлад та руйнацію всіх соціальних інституцій, у тому числі інституції державності [4, с.19]. Нарощування потенціалу військово-промислового комплексу з його подальшим перетворенням на чинник технологічного прогресу всього суспільства, що досягається засобом конверсії та чинник зростання економіки, що досягається засобом експорту, формує сильні позиції держави. А сильна держава здатна бути дієвою і бажаною учасницею різноманітних міжнародних об'єднань та може бути привабливим і надійним союзником. Лише сильна держава утвердиться у світовій політиці й залишиться у світовій історії [4, с.296].

В екстремальних умовах, у яких знаходиться Україна, зміцнення обороноздатності слід здійснювати, насамперед, шляхом модернізації підприємств ВПК, розвитку космічних технологій, наближення до стандартів НАТО.

Подолання негативних наслідків нинішньої українсько-російської війни для різних галузей вітчизняної економіки не однаково. Вони у подальшій перспективі різні й залежатимуть від адекватності обраної для цього державної економічної політики та обсягів фінансових, матеріальних і трудових ресурсів, які будуть мобілізовані для таких цілей як державою, так і приватним сектором економіки.

Сьогодні у світі між країнами йде конкуренція не тільки за використання матеріальних ресурсів природного потенціалу, а й за таланти, ідеї, інновації. Країни, які експортують більше інновацій, одержують вищі прибутки, ніж ті, які експортують сировину, матеріали, вчорашню техніку. Україна експортує не більше 0,2 % інноваційної продукції від загального експорту, в цей час, коли Польща 0,8%, Німеччина 2%.

Досвід передових країн світу показав, що інновації у більшості випадків реалізуються у індустріальних парках – спеціальних промислових територіях з підготовленою інфраструктурою. Тут діє спрощена регуляторна процедура для науково-дослідних підприємств – пільгові кредити, звільнення від податків та мит, субсидування тарифів на електроенергію і воду, створення житла для працівників. Проте всі ці стимули діють виключно для нових виробництв.

В Україні на сьогодні функціонують технопарки, інноваційні центри, транс-кордонні кластери. Для окремих галузей найбільш вигідним є створення так званих "точок зростання", в яких стимулюються лише найцінніші науково-дослідні інновації, насамперед для підприємств ВПК.

Сьогодні найвищою формою інтеграції продуктивних сил виступають технополіси, технопарки. Прикладом може служити знаменита Кремнієва долина в штаті Каліфорнія, Мехатронік – в Японії. Тут результати наукових досліджень швидко, оперативно передаються виробництву.

Оперативно передачу, генерування науково-дослідних результатів в Україні доцільно проводити через підтримку технопарків, бізнес-інкубаторів – державними замовленнями, пільговим кредитуванням, наданням грантів, дотаційним фінансуванням тощо.

Індустріальні парки – це реальні інструменти деофшоризації економіки, механізм децентралізації. Неузгодженість питань формування мережі індустріальних парків із стратегічними документами, які унормовують регулювання регіонального розвитку. В Україні мережа індустріальних парків формується хаотично, а принципи її

формування не обумовлюються стратегічними документами, зокрема Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року [5] та проектом Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року [6]. Також відсутня спеціальна окрема програма застосування індустріальних парків в Україні для залучення інвестицій та збалансування територіального розвитку країни. Водночас, визначення загальнодержавних принципів створення і стимулювання діяльності індустріальних парків у різних за рівнями соціально-економічного розвитку регіонах України сприяло б їх соціально-економічному розвитку.

Схвалення розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 526-р Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності до 2030 року [7] дало поштовх початку значних змін в українській інноваційній екосистемі. Глобалізація, сучасні технології зв'язку створюють можливість для існування та розвитку успішних інноваційних підприємств-кластерів, навіть попри загальну технологічну відсталість, низьку купівельну спроможність споживачів та територіальну віддаленість, через включення у міжнародні ланцюжки створення доданої цінності (вартості). Поза тим, інноваційна діяльність все ще не достатньо інтегрована в процеси регіонального розвитку. Основними бар'єрами для розвитку інновацій в регіонах України є: нестача фахівців у сфері менеджменту інноваційної діяльності, управління інтелектуальною власністю, їх маркетингу, правової охорони, фінансових консультантів, експертів з трансферу технологій та бізнес-планування; відсутність необхідної інформації про ринкові перспективи запропонованої ідеї та знань; консультативного супроводу проходження проєкту від ідеї до етапу комерціалізації; відсутність налагоджених комунікацій між науковцями і представниками бізнесу, які зацікавлені в розвитку інновацій, як для потреб бізнесу в інноваціях, так і даних про нові та вдосконалені технологічні рішення, які можуть бути використані у виробництві; недостатнє пропагування та поширення інформації про позитивні приклади перетворення ідеї на інноваційний продукт; відсутність або обмежена ефективність інноваційної інфраструктури, яка має сприяти розвитку інноваційного підприємництва; недостатність незалежної оцінки технологічного рівня науково-технічної (експериментальної) розробки та можливості технічно її реалізувати. Перед українськими регіонами стоїть завдання модернізації та створення сучасного виробництва, підвищення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках та забезпечення стійкого економічного зростання. В основі таких змін є інноваційні моделі розвитку регіональної економіки з використанням розумної спеціалізації. Дуже важливо створювати умови для впровадження інновацій та підтримувати їх в різних регіонах країни, передусім де є відповідна наукова база, бізнес, сучасна інноваційна інфраструктура. Насамперед це стосується обласних центрів та великих і окремих середніх міст, які володіють відповідним потенціалом. Рушієм впровадження інновацій та економічного зростання в найбільш економічно розвинутих країнах світу зазвичай є мале і середнє підприємство.

Сучасне підприємство в Україні повинно спиратися на знання та компетентність кожного працівника, його освіту, базу навиків для ухвалення проривних інноваційних рішень та використання можливостей для росту. Це стосується, насамперед, розвитку інноваційного виробництва, яке потребує посилення державного стимулювання та фінансування в наукове виробництво. Розвиток малого інноваційного підприємства, його маркетингова складова включає: використання наявних баз знань на практиці; застосування їх у конкурентному середовищі; аналіз макросередовища підприємства та зіставлення можливостей підприємства з реально

існуючим попитом на продукцію; генерування креативних рішень та формування проривних технологій. Комунікація знань підприємства передбачає взаємодію його знань з потребами споживачів і створення конкурентної переваги задля задоволення нових вимог споживачів продукції. Мале інноваційне підприємництво сприяє швидкій комерціалізації результатів дослідження і розробок, адаптації до зміни умов в усіх сферах діяльності [8, с.53].

За даними Глобального індексу інновацій (Global Innovation Index, 2019 [9]), у 2018 році Україна посіла у рейтингу найвищу позицію за останні сім років – 43 місце, покращивши його з попереднім 2017 роком на сім позицій. Це обумовлено високим коефіцієнтом інноваційної ефективності – співвідношенням отриманого результату до інноваційних ресурсів. Проте за 2019 рік Україна впала на чотири позиції відносно 2018 року та в загальному рейтингу посіла 47 місце. Для оцінки рейтингу інновацій використовують 80 параметрів, які дають повну картину інноваційного розвитку, включаючи огляд політичної ситуації, стану освіти, рівня розвитку інфраструктури та бізнесу. У підсумку Україна отримала за всіма показниками індекс 37,4 з 100 можливих [9]. Проведений порівняльний аналіз стану інноваційної системи України відносно світового рівня на основі міжнародних індексів свідчить, що Україна має високий освітній та науковий потенціал, здатний продукувати різноманітні нововведення у вигляді ідей, наукових розробок, патентів. Серед конкурентних переваг України варто виділити відповідно: до Глобального індексу конкурентоспроможності – висока ємність ринку, якість вищої, середньої та професійної освіти; до Глобального індексу інновацій основою української інноваційної конкурентоспроможності є людський капітал, тобто знання та навички, якими володіють люди, що дають змогу їм створювати цінність у світовій економічній системі. Його ефективна реалізація і є головною конкурентною перевагою [9]. Тому на державному рівні потрібно підсилити наявні досягнення, розвивати освіту і науку, оскільки на них формуються решту важливих складових сильної і успішної держави.

Слід погодитись з думкою науковців [10, с.109], що український уряд повинен дотримуватися чинного законодавства України і гарантувати виділення не менше 1,7 % ВВП на науку. Окрім того, Україна повинна здійснити конкретні кроки, спрямовані на збільшення цього відсотка до цільового показника ЄС в 3 %. Таке фінансування може збільшити мотивацію та сприяти забезпеченню престижності наукових досліджень в Україні.

У разі продовження недалекогоглядного, негативного ставлення держави до фінансування науки і високотехнологічних галузей економіки Україна взагалі може зникнути з мапи розвинених промислових держав світу. Цей висновок аж ніяк не є перебільшенням, оскільки сьогодні, коли ми говоримо про космічну проблематику, маємо на увазі не лише зоряне небо і безкінечний Всесвіт. Безпека країни, умови сталого розвитку, ресурсний моніторинг, екологія, сучасні комунікаційні та навігаційні сервіси, точне землеробство, протидія глобальним змінам клімату – всі ці сфери мають вагомий космічний складову, а конкурентоспроможність країни напряму залежить від рівня космічних технологій. Космічна діяльність в інтересах національної оборони і безпеки – реалізація цільових проєктів зі створення техніки та технологій, розроблення новітніх зразків [11].

Досягти конкурентоздатності країни за нинішньої ситуації можна за умови економічної рівноваги у державі – такого становища населення країни, за якого забезпечуються його нормальні умови буття і праці. А це залежить від наявності достатньої кількості основних ресурсів, сталості фінансово-кредитної і грошової

системи, забезпечення верховенства права й дієвості правоохоронної системи, посилення готовності війська до захисту держави, захист від епідемій, надійності й ефективності системи самоврядування та державного управління, посилення обороноздатності держави, її ВПК.

В екстремальних умовах слід акцентувати, зокрема, на технічній та технологічній безпеці, як здатність держави забезпечити розробку та впровадження новітніх технологій для випуску конкурентоспроможної продукції. Її рівень залежить від державної підтримки фундаментальної та галузевої науки, орієнтованості на ресурсо- та енергоощадні технології, вихід на закордонні ринки. Від фінансової та техніко-технологічної безпеки залежить безпека військово-економічна. Вона зумовлена рівнем розвитку військово-промислового комплексу, який повинен виконувати потреби армії на рівні раціональної оборонної достатності і забезпечити експорт продукції військового призначення в інші країни світу.

Військовими діями, стратегією слід управляти, щоб країна, конкретний регіон могли понести як найменші втрати. На це й повинна бути скерована стратегія економічної безпеки країни, її інноваційна діяльність.

Зовнішня агресія спонукає українську державу коректувати свою економічну політику, насамперед, через підвищення науково-технічного потенціалу, інтелектуального і професійного рівня робочої сили, стимулювання розвитку інноваційної структури тощо. Адже чим вищий ступінь економічної й соціальної консолідації суспільства і чим повніше реалізуються його внутрішні ресурси, тим більше воно здатне використати переваги у протистоянні агресору.

Держава в умовах війни, епідемій виступає як гарант розвитку високих технологій, інновацій, знань та інформаційних мереж. Важливою функцією держави в умовах генезису постіндустріальності стає виконання її ролі як одного з головних агентів, які забезпечують випереджувальний розвиток основних сфер економіки, насамперед, інновацій.

Інноваційність – найважливіший фактор конкурентоспроможності на сьогодні. Це спричинено тим, що інновації забезпечують набагато більш високий рівень віддачі, ніж просте залучення додаткових ресурсів. Підсилити відповідний ефект здатні найновіші технології. За даних умов підвищується цінність і людського потенціалу. Рівень освіти та професійної кваліфікації населення визначає здатність країни до створення інноваційного підприємництва й продукції та підвищення продуктивності праці. Проте важливо зазначити, що слід не лише вміти створювати умови для розвитку потенціалу талановитих громадян, але й зуміти їх зацікавити й втримати в межах держави. Зіставлення всіх цих факторів дозволяє виявити ще один вагомий чинник забезпечення конкурентоспроможності – інституційний [12, с. 314].

Висновки та перспективи подальших досліджень. В час воєнних конфліктів, епідемій та глобалізаційних викликів у воюючих країнах відбувається прискорений розвиток науково-технічного прогресу, реформується медична сфера, формується система нових міжнародних відносин, спрямованих на забезпечення національних інтересів держави. Це дає позитивний суспільний результат. Так, в Україні створені нові види озброєнь, що з успіхом використовуються на російсько-українському фронті. Розвиваються воєнна промисловість, зростає експорт озброєння, переорієнтовується в інтересах національної оборони і безпеки космічна галузь. Україна адаптує військово-промисловий комплекс відповідно до стандартів НАТО.

Визначальним чинником успішної еволюції української держави сьогодні є проривна інноваційна економічна діяльність, що включає запровадження сучасних

передових технологій, використання прогресивних форм виробництва, розвиток пільгового кредитування, залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій, підтримка національного виробника, удосконалення державного регулювання економічних відносин, підвищення кваліфікації кадрового потенціалу, підтримка науки, захист прав інтелектуальної власності, формування креативності. Ідеологічним підґрунтям становлення інноваційного продукту в Україні має бути тісна співпраця науки і бізнесу, загальнонаціональна ідея захисту і розвитку економічно сильної країни.

Список використаних джерел

1. Kodynetz, A. and Maidanyk, L. Commercialization of Intellectual Property Rights as Foundation for Innovation. *Science and innovation*. 2019. Т. 15. № 4. DOI: <https://doi.org/10.15407/scin15.04.091>. С. 91-102. URL: <http://scinn.org.ua/sites/default/files/pdf/2019/N4/Kodynetz.pdf> (дата звернення: 20.03.2020).
2. Горбулін В. П. Світова гібридна війна: український фронт : монографія [Електронний ресурс] / за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ : НІСД, 2017. 496 с. URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/book_2017/HW_druk_fin+site_changed.rar (дата звернення: 20.09.2019).
3. Савельєв С. В., Куриляк В. С. Пріоритети у реформуванні української економіки. *Економіка України*. 2015. № 5. С. 86.
4. Власюк О. С., Кононенко С. В. Крeмлівська агресія проти України: роздуми в контексті війни : монографія. Київ : НІСД, 2017. 304 с.
5. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP140385.html (дата звернення: 16.11.2019).
6. Проект Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/Proekt-Derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-period-do-2027-roku.pdf> (дата звернення: 22.02.2020).
7. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019> (дата звернення: 22.02.2020).
8. Михасюк І., Косович Б. Державне регулювання сучасних тенденцій розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. Випуск 57. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2019.57.0.4006>. С. 49-58.
9. The Global Innovation Index 2019: Creating Healthy Lives – The Future of Medical Innovation is the result of collaboration between Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization (WIPO) as co-publishers, and their Knowledge Partners. URL: http://www.eurosvita.net/prog/data/attach/6151/global-innovation-index-2019_full.pdf (дата звернення: 30.03.2020).
10. Зойменіхт О., Гаращук О., Ладохін О. Біла книга: ідеї та рекомендації як рухатися вперед українській науці? Погляд української наукової діаспори. *Наука та інновації*, 2019. Т. 15. № 5. DOI: <https://doi.org/10.15407/scin15.05.106>. С. 106-119. URL: <http://scinn.org.ua/sites/default/files/pdf/2019/N5.pdf> (дата звернення: 20.03.2020).
11. Горбулін В. П. Космічна стратегія та перспективи розвитку країни. *Вісник НАН України*, 2020. № 2. URL: <http://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents.pdf> (дата звернення: 30.03.2020).
12. Михасюк І., Гукалюк А., Косович Б. Проблеми конкурентоспроможності українського підприємництва і торгівлі в умовах глобалізації. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. Випуск 56. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2019.56.0.3028>. С. 308-314.

References

1. Kodynetz, A. and Maidanyk, L. (2019), "Commercialization of Intellectual Property Rights as Foundation for Innovation". *Science and Innovation*, vol. 15. no. 4, pp. 91-102. DOI: <https://doi.org/10.15407/scin15.04.091>. Retrieved from: <http://scinn.org.ua/sites/default/files/pdf/2019/N4/Kodynetz.pdf> (Last accessed: 20 March 2020). [in English].
2. Horbulin, V. P. (2017), "*Svitova hibrydna viina: ukrainskyi front*" [*World Hybrid War: The Ukrainian Front*]. Monograph [Online] / by General. ed. V. P. Horbulin. Kyiv: NISD, 496 p. Retrieved from: http://www.niss.gov.ua/public/File/book_2017/HW_druk_fin+site_changed.rar. (Last accessed: 20 September 2019). [in Ukrainian].
3. Saveliev, E. V. and Kurylyak, V. S. (2015), "Priorityty u reformuvanni ukrainskoi ekonomiky" [Priorities in reforming the Ukrainian economy]. *Ukraine economy*. vol. 5. p. 86. [in Ukrainian].
4. Vlasyuk, O. S. (2017), "*Kremlivska ahresia proty Ukrainy: rozdumy v konteksti viiny*" [*Kremlin aggression against Ukraine: reflections in the context of war*]. Monograph / O. S. Vlasyuk, S. V. Kononenko. Kyiv: NISD, 304 p. [in Ukrainian].
5. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na period do 2020 roku" [On approval of the State Strategy for Regional Development for the period up to 2020] vid 6 serpnia 2014 r. no. 385. Retrieved from: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/KP140385.html (Last accessed: 16 November 2019). [in Ukrainian].
6. Proiekt Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na period do 2027 roku [Draft National Strategy for Regional Development for the Period up to 2027]. Retrieved from: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/02/Proekt-Derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-period-do-2027-roku.pdf>. (Last accessed: 22 February 2020). [in Ukrainian].
7. Stratehiia rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku [Strategy of development of the sphere of innovative activity for the period till 2030]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019>. (Last accessed: 22 February 2020). [in Ukrainian].
8. Mykhasiuk, I. and Kosovych, B. (2019), "Derzhavne rehuliuвання Suchasnykh tendentsii rozvytku pidpriemnytstva, torhivli ta birzhovoi diialnosti" [State regulation of modern trends of entrepreneurship, trade and exchange activities development], *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya ekonomichna*, LNU im. Ivana Franka, vol. 57, pp. 49-59. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2019.57.0.4006>. [in Ukrainian].
9. The Global Innovation Index 2019: Creating Healthy Lives – The Future of Medical Innovation is the result of collaboration between Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization (WIPO) as co-publishers, and their Knowledge Partners. Retrieved from: http://www.euroosvita.net/prog/data/attach/6151/global-innovation-index-2019_full.pdf (Last accessed: 30 March 2020). [in English].
10. Zoymenikht, O., Harashchuk, O. and Ladokhin, O. (2019), "Bila knyha: idei ta rekomendatsii yak rukhatysia vpered ukrainskii nautsi? Pohliad ukrainskoi naukovoï diaspori" [White Paper: Ideas and Recommendations How to Move Forward to Ukrainian Science? View of the Ukrainian scientific diaspora]. *Science and innovation*. vol. 15. no. 5. pp. 106-119. DOI: <https://doi.org/10.15407/scin15.05.106>. Retrieved from: <http://scinn.org.ua/sites/default/files/pdf/> (Last accessed: 20 March 2020). [in Ukrainian].
11. Horbulin, V. P. (2020), "Kosmichna stratehiia ta perspektyvy rozvytku krainy" [Space strategy and development prospects]. *Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*. Vol. 2. Retrieved from: <http://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents.pdf> (Last accessed: 30 March 2020). [in Ukrainian].

12. Mykhasiuk, I., Hukaliuk, A. and Kosovych, B. (2019), "Problemy konkurento-spromozhnosti ukraïnskoho pidpriemnytstva i torhivli v umovakh hlobalizatsii" [Competitiveness problems of Ukrainian enterprise and trade in the globalization conditions], *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya ekonomichna*, LNU im. Ivana Franka, vol. 56, pp. 308-314.

COMPETITIVE ADVANTAGES OF INNOVATIVE PRODUCTS OF DEFENSE INDUSTRIES IN CONDITION OF ARMED CONFLICTS

Ivan Mihasiuk, Bohdanna Kosovych

Ivan Franko National University of Lviv, Svoboda Avenue 18, Lviv, 79008, Ukraine

e-mail: mihasiukir@ukr.net, bogdanna_k@ukr.net

Abstract. The authors summarize the ideas of development of innovations in Ukraine, which in the conditions of armed conflicts are directed, first of all, on satisfaction of needs of army, maintenance of export of military products to other countries, strengthening of fight against epidemics, smoothing of negative results of possible global crisis, promotion of the up to date directions of investments, growing of the trust from investors side, improving the quality of life. The purpose of scientific work is to highlight: the theoretical grounds of innovative development; significance of innovations for the Ukrainian economy; the importance and competitive advantage of innovative products in the conditions of armed conflicts; the main directions of innovative product development in modern realities. The methodological basis of the conducted study is a set of general scientific and special scientific methods, first of all: methods of analysis and synthesis are used to study ideas and existing positions on current approaches to development and components of innovation for the security of the country, method of complex diagnostics - to study the state of competitive advantages of innovative products of defense industries in conditions of armed conflicts. According to the results of the conducted study, the authors outlined a number of major political, social and economic factors as components of innovation and competitive activity in modern Ukraine, aimed at ensuring national security and successful development of the Ukrainian state.

The article determines that the material basis of innovation processes designed to ensure the security of modern Ukraine are economic guarantees that require constant development. The authors conclude that the ideological basis for the formation of domestic innovative products should be close cooperation between science and business, the national idea of protection and development of an economically strong country.

It is possible to achieve the competitiveness of the country in the present situation, providing the economic equilibrium in the state – the following capacity of the country population, under which its normal conditions of being and work are ensured. And this depends on the availability of sufficient quantity of basic resources, the sustainability of the financial-credit and monetary system, the securement of the rule of law and the effectiveness of the law-enforcement system, the increase in the readiness of the army to protect the state, the protection against epidemics, the reliability and efficiency of the system of self-government and public administration, the consolidation of the defence capability of the state, its military-industrial complex.

The state in the conditions of war and epidemics acts as a guarantor of the development of high technologies, innovations, knowledge and information networks. An important

function of the state in the conditions of the genesis of post-industrialization is the fulfilment of its role as one of the main agents that ensure the advance development of the main spheres of the economy, especially innovations.

In times of armed conflicts, epidemics and globalization challenges in the warring countries, an accelerated development of scientific technological progress goes on, the medical sphere is reformed, and a system of new international relations is formed, aimed at ensuring the national interests of the state. This has a positive social impact. Thus, new types of weapons have been created in Ukraine and have been successfully used on the Russo-Ukrainian front. The military industry is developing, arms exports are increasing, and the space industry is reorienting itself in the interests of national defence and security. Ukraine is adapting its military-industrial complex to the NATO standards.

The decisive factor in the successful evolution of the Ukrainian state today is a breakthrough innovative economic activity, which includes the introduction of modern advanced technologies, the use of advanced forms of production, the development of preferential lending, the implication of domestic and foreign investments, the support for the national producer, the improvement of state regulation of economic relations, the increase in the qualification of personnel potential, the support for science, the protection of intellectual property rights, the creation of creativity. The ideological underpinnings of innovation activity in Ukraine should be the close collaboration of science and business, the nationwide idea of protecting and developing an economically strong country.

Keywords: competitiveness, innovative product, military-industrial complex, globalization challenges, development of science.

*Стаття надійшла до редколегії 24.03.2020
Прийнята до друку 03.07.2020*